

PRÆLECTIO XVI.

De descensu Christi ad inferos,

pro expositione cap. 6. primæ partis Catechismi Concilii Tridentini à §. 4. ad 6.

1 Postquam Salvator noster Jesus Christus in cruce pendens emisit Spiritum, sanctissima ejus anima Verbo unita descendit ad inferos visurus animas Patrum, quibus ut bono animo essent præsentia sua palam ostendit Dominum jam misisse redemptionem populo suo, & satisfactione placatum pro scelere protoplasti æternum Patrem, aperuisse credentibus regna Cælorum. En quintum Symboli Apostolorum articulum hodierno solè dilucidandum, ad expositionem capituli sexti 1. partis Catechismi Concilii Tridentini à §. 4. ad 6. Quod ut facilius, atque felicius exsequamur, divinum imploremus auxilium.

2 Tres præfatos Catechismi paragraphos hesternæ die mihi sortibus designatos, nunc tripartita oratione discutiam. Prius enim litteram textus velut in nucleo claudam. Deinde ipsam fusius explicabo. Postremo conclusionem proponam, probabo, defendam. Utinam feliciter. Ordians igitur primam partem, sic inquam incipere litteram Catechismi §. 4. *Non vero, &c.* Sicque finire §. 6. *Ad beatitudinem traduceret?* Primo ex his paragraphis docet rectissime Catechismus, sanctissimam Christi animam non virtute dumtaxat, sed propria præsentia ad inferos descendisse. Quod ex Psalmo 137. v. 10. probat. Secundo tradit nihil dedecens, & indecorum, sed potius majorem gloriam, & honorem Christi animæ advenisse ex descensu ad inferos; cum

cum ibi non fuerit tanquam reus, sed tanquam inter mortuos liber; non ad luendum poenas, quibus jam finem in morte dederat, sed ad eas tollendas ab animabus justis ibi detentis. Tertio tandem asserit Christum ad inferos voluisse descendere, ut prædictas fidelium animas sua morte redemptas illinc extraheret, cœlesti gloria recrearet, ipsisque potentiam suam faceret manifestam, cum sic in ejus nomine omne genu curvetur, cœlestium, terrestrium, & inferorum; quo etiam Dei benignitas commendatur. Hæc summa litteræ textus, & prima pars lectionis.

3 Ad secundam igitur accedamus, explanaturi litteram Catechismi. Pro cujus clariori intelligentia prius advertere placet cum Divo Thoma (a), Bonaventura, & aliis, post hanc vitam designari animabus receptacula meritis respondentia. Quibusdam enim est locus, qui paradisi cœlestis nuncupatur; aliis infernus dictus communiter damnatorum, aliis denique Sinus Abrahamæ, vel Limbus Patrum. Paradisum incolunt justorum animæ, quæ post Christi ascensionem exeunt ab omni reatu culpæ immunes. In damnatorum inferno clauduntur impiorum animæ, quæ in statu peccati lethalis ex hac vita infeliciter demigrarunt. Ad purgatorium tendunt, quæ licet in Dei gratia sint, non tamen sunt plene purgatæ. Ad Limbum denique Patrum, seu Sinum Abrahamæ ibant Sanctorum animæ ante Christi adventum. Omnia prædicta loca, excepto paradiso cœlesti; vocantur inferna; quorum existentia tanquam fide certa à nullo Catholico denegatur.

4 Olim tamen variæ fuerunt opiniones circa situm inferni. Aliqui enim existimarunt esse extra mundum; alii in terræ superficie, fingentes regionem quandam ad modum magnæ insulæ molestissimam, horridissimam,

(a) D. Thom. in Supplement. q. 69, art. 1. D. Bonav. in 4. dist. 45. art. 1. Alii ibid.

man, atque foedissimam; alii subts terram, prope quam habitamus superficiem, ut insinuant Æthna, atque Vesuvius, ex quibus sulphureus ignis frequenter erumpit; alii in aere caliginoso; nec defuit in hoc sæculo commentorum feracissimo, qui damnatorum infernum collocarit in sole, ita effuisti Jeremias Swindenius Anglus. Sed rejectis hujus absurdis, aliisque priscorum opinionibus; communiter tenendum est infernum esse in visceribus terræ. Sic enim clare colligitur ex Scriptura, cui concinunt Sancti Patres, Theologi, atque fideles; quare inquit Hieronymus (a): *Infernum sub terra esse nemo jam ambiget*. Quoniam huic veritati, ut ait Seraphicus Doctor (b): *Concordat Scriptura, concordat demonstratio, concordat ratio*. Quare de re si quis uberiorem notitiam cupit adire poterit doctissimum Joannem Vincentium Patuzzi, Ord. Præd. in libro inscripto: *Sedes inferni*, ubi exotica opinio Swindenii validissime confutatur, & Catholica fides præsentis articuli solidissime stabilitur.

Licet autem prædicta inferorum receptacula sint in visceribus terræ; præfinitus censetur infernum damnatorum; sicque locus est valde distinctus à Limbo Patrum, seu Sinu Abraham, tum quia inter utrumque *Chaos magnum firmatum est*, ut legitur Lucae 16. v. 26; tum etiam, quia in inferno est poena sensus, & quidem æterna cum poena damni (c); at vero in Limbo Patrum tantum erat privatio beatificæ visionis, donec illuc anima Christi descendit (d). De Limbo puerorum nulla fit mentio in Catechismo, quia nec Scriptura, nec Sancti Patres de ipso distincte loquuntur, sed tum inferno damnatorum comprehendunt; forte ad latus,

(a) D. Hieron. super exp. 4. Epist. ad Ephes. v. 13. (b) D. Bonav. in 4. dist. 44. part. 2. art. 1. q. 2. (c) Vid. Patuzzi de Futuro impiorum status, lib. 3. cap. 1. & seq. à pag. 115. (d) Vid. Mamachus de Animabus justorum in Sinu Abraham, ante Christi mortem experibus beata visionis Dei, libri duo editi Romæ anno 1766. contra Cadonicum.

vel in parte superiori. Ibi perpetuo detinentur eorum animæ, qui solo peccato originali, & vira migrarunt; unde certum est eos nunquam posse scandere Cœlum, dicente apertissime Christo Domino (a): *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*. Sunt tamen qui putant parvulos illos sine baptismo decedentes, post universale judicium habitaturos hunc mundum, naturali felicitate præditos. Contrarium vero cuncti fere Theologi docent, quorum aliqui cum Augustino tantum abest, ut eis naturalem tribuant felicitatem, ut potius præter æternam poenam damni, poenam quoque sensus, quamvis mitissimam respectu demonum, & aliorum passuros affirmant, argumentis sane non contemnendis, ut videri potest apud Norisium, Scerrium, Bertium, Cabadesium, & plures alios (b). Purgatorium alius est locus infernus, ubi fidelium animæ nondum omnino purgate ad tempus atrocissimas poenas luunt. De quo fuse loquuntur Theologi, nedum Scholastici cum Magistro, & Divo Thoma (c), sed etiam polemici, atque dogmatici, contra petulantiam Calvinii, & Novatorum hanc fidei veritatem strenue propugnantes, de qua fertasse alibi sermo redibit. Alius tandem infernus locus dicitur Sinus Abraham, & etiam Limbus Patrum, quoniam ibi, ut diximus morabantur eorum animæ antequam Christus illas extraheret. Cujus loci mentionem faciunt non soli Theologi superioris sæculi, ut falso scribit Bucerus, sed Scriptura sacra, Apostolica traditio, & Ecclesie Patres, ut fusius videri potest apud Auctores (d). Hæc ad intelligentiam inferorum breviter dic-

(a) Joan. 3. v. 5. & Matth. 28. v. 9. (b) Vid. infra Prælect. 26. in fine n. 16. (c) Theologi in 4. dist. 20. 21. 44. 45. & alibi. Vid. Videntur Jacobus Badius lib. 1. instit. Doct. Christ. cap. 113. pag. 160. Natalis Alexander tom. 1. Theolog. lib. 1. quest. 2. art. 13. §. 8. in hæc. Gotti, & alii passim.

cta sunt; non enim possumus in singuli diutius immorari.

7 Cæterum an Christi anima in quemlibet infernum reipsa, veraque præsentia, an solum potentia, & operatione descenderit? Non una est omnium Theologorum sententia. Aliqui enim asserunt illam secundum suam essentiam, hoc est substantiali præsentia omnes subterraneas latebras pervasisse. Alii ex adverso contendunt eam secundum operationem dumtaxat in quemlibet inferorum descendisse. Sic Durandus à Sancto Pociano in 3. dist. 22. q. 3. & Picus Mirandulanus in Apologia. Mediam inter utramque sententiam tenet Divus Thomas 3. p. q. 52. art. 2. Ubi docet animam Christi domini secundum suam essentiam petivisse locum inferni in quo Patriarchæ & Justi, qui ante ipsum obierant, detinebantur, ut quos ipse per gratiam interius invisibat, eos itidem & loco inviseret. Quod spectat infernum damnatorum, & Purgatorium, censet Sanctus Doctor Christi animam in neutrum locum secundum suam essentiam, sed tantum secundum operationem descendisse; ita ut in inferno damnatorum qui perpetuis ultricibus flammis sunt addicti, eorum incredulitatem, ac malitiam redarguerit; in Purgatorio vero Justorum animas nondum prorsus purgatas in certam spem gloriæ propediem consequendæ erexerit.

8 Huic Divi Thomæ sententiæ adversari non puto sapientissimos Catechismi Auctores; quamvis indefinite loquantur; sed opinioni Durandi, & aliorum dicentium Christi animam descendisse ad inferos virtute tantum, & operatione, non vero præsentia propria. Quare ad horum impugnationem nostra convertetur oratio. Et quidem Christi animam revera descendisse ad Limbum Patrum, videtur fide certum, & oppositum à multis reputatur hæreticum, præsertim à doctissimo Bartholomæo Medina in tertiam p. D. Thomæ

mæ q. 52. art. 1. quod his pene verbis sapienter evincit: Etenim in Symbolo Apostolorum aperte habetur Christum descendisse ad inferos; & cum hæc veritas constituatur inter alias de morte, & resurrectione Christi, facile, & vere intelligitur, quod sicut Christus vere mortuus est, & resurrexit, sic etiam vere descendit ad inferos. Unde in magno Concilio Lateranensi sub Innocentio III. sicut refertur in cap. *Firmiter*, de Summa Trinitate, ad hunc modum hæc veritas declaratur: *Descendit ad inferos, resurrexit à mortuis, ascendit in Cælum, sed descendit in anima, resurrexit in corpore, ascenditque pariter in utroque.* Ubi clare ponitur descensus in anima, & non solum in effectu. Quibus namque verbis Patres in Concilio definissent evidentius, & distinctius descensum animæ ad infernum secundum realem præsentiam, quam prædictis articulis innotuit utroque articulo; 222ib. Secundo idem probatur, ex sacris litteris, in quibus aperte traditur animam Christi fuisse apud inferos, sicut animæ Patrum. Nam Psalm. 15. secundum expositionem Petri Actorum secundo dicitur, fuisse inde liberatum, illis apertis verbis: *Non derelinques animam meam in inferno; ubi addit etiam Petrus: Solvisti inferni doloribus, juxta quod impossibile erat teneri illum ab eo.* Et in alio Psalmo: *Eduxisti ab inferno animam meam;* sed animæ Patrum re, & secundum præsentiam erant apud inferos; ergo etiam anima Christi. Tertio probatur ex definitionibus Patrum. Sic enim sentiunt Damascenus lib. 3. cap. ult. Glossa super Psalm. 23. elucidans illud: *Attollite portas principes vestras.* Chrysostomus in homiliis Paschalibus, ubi refert verba illa Joannis 1. *Et lux in tenebris lucet,* ut dicat Christi animam esse lucem illustrantem tenebras inferi sua præsentia. Hieronymus in questionibus ad Algisiam, illa verba: *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* ad hoc propositum trahit. Joannes enim

discere volebat à Christo, an descendurus esset ad inferos. Idem tenent Gregorius in hom. & Athanasius in Epist. ad Epitectum. His testimoniis accedunt rationes ex divina Theologia; quarum prima est, quia Ecclesia aperte definit animam Christi fuisse triduo apud inferos, & hoc non propter effectum, illum enim subito operatus est: ergo fuit apud inferos secundum realem præsentiam. Unde in benedictione cerei sic canit Ecclesia: *Hæc est illa dies, quæ sola novit tempus & horam, quæ Christus surrexit ab inferis*: ergo usque ad tempus resurrectionis anima illa beatissima apud inferos commorata est. Secunda ratio: si enim satis est, ut dicatur animam Christi ad inferos descendisse, quod secundum virtutem, & operationem eo pervenisset, sequitur aperte etiam corpus Domini ad inferna descendisse; cum virtus corporis Domini, & mortis ejus usque ad infernos penetraverit. Tertia ratio est: quoniam si hoc solum sufficit, quotidie anima Christi ad infernum descendit, siquidem ejus virtus quotidie apud inferos operatur, & habet effectum. Quarta ratio: quando proprietates sermonis divini, si servata fuerit, nullum habet incommodum, aut absurdum, ea sine dubio amplectenda est, ex regula Divi Augustini 3. de doctrina christiana cap. 10. & 16. At vero si dicamus animam Christi proprie descendisse ad infernum, nihil absurdi sequitur: ergo ita asserendum est. Quinta ratio: certe anima Christi alicubi erat in illo triduo, aliter dicendum foret, ad nihilum fuisse reductam; quia quidquid est, alicubi est. Quod si alicubi erat, quid obstat quominus dicamus apud inferos fuisse? Sexta ratio: descensus ad inferos animabus Sanctorum conveniebat olim, sicut olim ad Purgatorium descendunt animæ, & contrarium asserere hæreticum dogma est, quid ergo miraculi est Christi animam ad inferos descendisse? Ultima ratio: nam si operatione tantum

dicatur animam Christi ad inferos descendisse, dicere quoque Durandus debet, ad infernum damnatorum descendisse, quia illos exterruit, ut Auctor est Athanasius in epist. dudum citata. Dicendum etiam erit animam Christi ascendisse in Coelum, quia in illo triduo Angelos lætificabat ex celebrata per ipsum humana salute; quæ tamen nemo dicit. Hæc, paucis mutatis, Medina, qui postea doctissime solvit argumenta Durandi à principio sibi proposita, & ibi videntur. Ad quod etiam consulti possunt Suarez (a), Sylvius, alique.

12. Nos prosequendo litteram Catechismi dicimus, ex descensu Christi ad inferos nihil indecorum esse putandum. Procul ergo hæretica Calvinii blasphemiam effutientis lib. 2. inst. cap. 16. §. 10. Christi animam in locum sceleratorum descendisse, ac ipsam subiisse damnationem, & poenas, quæ dæmonibus, & reprobis flammis æternis addictis ab irato Deo infliguntur. Procul inquam execrandum Calvinii commentum, injurium valde beatitudini, qua Christus à momento conceptionis suæ potitus est, & Scripturæ oppositum asserenti. Actuum cap. 2. quod Deus Christum suscitavit solutis doloribus inferni, quibus impossibile erat teneri etiam. Et sane, cum poenæ damnatorum, sicut docent omnes Theologi, sint tenebræ exteriores, confusio, desperatio, conscientia: horror, rejectio, exclusio à regno, visio, & fructio: Dei, ignis, & mors quæ vocatur secunda; quis nisi Calvinus ipse dicere audeat Jesum Christum Servatorem nostrum his damnatorum poenis fuisse obnoxium? Apage blasphemiam. Christus igitur inferos adivit, non ut poenas damnatorum sustineret, sed ut justos qui propter originalis peccati reatum in Limbo captivi detinebantur, extraheret.

(a) Vid. Suarez tom. 2. in 3. p. disput. 43. sect. 1. pag. 453. Sylvius ibid.

13. Sic oracula Prophetarum Christi gloriosum de inferno, obita morte, triumphum prædixerunt; dicitur enim de Christo Psalm. 67. *Qui educit victos in fortitudine, similiter eos qui exasperant, qui habitant in sepulchris.* Et Psalm. 105. *Quia contrivit portas æreas, & vetes ferreos confregit.* Idem vaticinatur Oseas c. 7. *Vivificabit nos post duos dies; in die tertia suscitabit nos, & vivemus in conspectu ejus; sciemus, sequemurque, ut cognoscamus dominum: quasi diluculum preparatus est egressus ejus; & veniet quasi imber nobis temporaneus, & serotinus terra.* Et cap. 13. *De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: ero mors tua, o mors; morsus tuus ero, inferne.* Zacharias, etiam cap. 9. v. 11. *Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti victos tuos de lacu, in quo non est aqua.* Idipsum denique expressit Apostolus ad Coloss. cap. 2. his verbis: *Expolians principatus, & potestates, traduxit confidenter palam triumphans in semetipso.*

14. Eodem modo loquuntur Ecclesie Patres. Divus Augustinus epist. 164. alias 99. ad Evodium, explicans illud Actorum 2. *Solutis doloribus inferni; juxta quod impossibile erat teneri illum ab eo.* Hæc doctissime tradit: „ Non tamquam si catenas solvisset, quibus fuerat alligatus; sed sic eos solutos esse, quemadmodum solvi possunt laquei venantium ne teneant, non quia tenuerunt; Vel sic, ut eos dolores eum solvisse credamus, quibus teneri ipse non poterat, sed quibus alii tenebantur, quos ille noverat liberandos. Et paulo post subdit: „ Quod scriptum est in morte Christi factum, *solutis doloribus inferni: vel ad ipsum potest intelligi pertinere, quod eos hactenus solvit, hoc est irritos fecerit, ne ab eis ipse teneretur; præsertim quia sequitur: In quibus impossibile erat teneri eum.* Vel si causa quaritur cur voluerit venire in infernum, ubi dolores illi essent, quibus teneri omnino non poterat, quia erat (ut scriptum est), in mor-

„ mortuis liber, in quo princeps, & præpositus mortis non invenit aliquid, quod supplicio deberetur; hoc scilicet quod scriptum erat, *solutis doloribus inferni,* non in omnibus, sed in quibusdam accipi potest, quos ille dignos sua liberatione judicabat, ut neque frustra illuc descendisse existimetur, nulli eorum profuturus, qui ibi tenebantur inclusi; nec tamen sit consequens, ut quod divina quibusdam misericordia, justitiæque concessit, omnibus concessum sit. Idem confirmat S. Fulgentius lib. 3. ad Transmundum, cap. 3. dicens: „ Ad plenum nostræ redemptionis effectum, ut illuc usque homo sine peccato à Deo susceptus descenderet, quousque homo separatus à Deo peccati merito cecidisset, id est, ad infernum, ubi solebat peccatoris anima torqueri, & ad sepulchrum, ubi consueverat peccatoris caro corrupti. Sic tamen, ut nec Christi caro in sepulchro corrumpereetur, nec inferni doloribus anima torqueretur; quoniam immunitus à peccato, non erat subdendus supplicio; & carnis sine peccato non debuit vitari corruptio.

15. Veniamus ad tertium scriptum: *Catechismi paragræphum, & ordine præsentis capituli sextum,* ubi optime rationes, & congruentie descensus Christi ad inferos afferuntur, quas tradit etiam Doc. Angelicus 3. part. quæst. 52. art. 1. Tum quia Christus per suum ad inferiora illa loca illapsum liberavit nos à descensu ad inferos, quod est malum, non culpæ, sed penæ; tum quia sicut virtus passionis applicatur viventibus per sacramenta, ex quibus fideles meritum redemptionis Domini hauriunt; ita etiam beneficium passionis Christi applicatum est mortuis, per illius ad inferos descensum; tum denique, quia Christus, sicut potestatem suam ostendit in terra vivendo, & moriendo, ita virtutem suam manifestavit in inferno; ipsum perustrando, & illuminando, demones sua virtute profligando, Sanctos Patres, ac Justos jam beatitudinis candidatos

è Limbo liberando, ut in sacro ipsius nomine omne genu flecteretur, coelestium, terrestrium, & inferorum.

16 Rursus, quadruplici de causa conveniens fuit Christum post mortem suam descendere ad infernum. Primo ex lege amicitiae: qua profecto exigit, ut amicus inviset amicum qui poena torquetur, à qua sese liberare non potest; atqui Sancti Patres in Limbo detenti poenam patiebantur, à qua tantum per Christum poterant liberari. Secundo: conveniens erat, ut Christus in infernum descenderet, ratione justitiae, quae exigit, ut ille qui pro aliqua culpa in carcere detinetur, soluto pretio liberetur; sed sancti Patres in Limbo detinebantur pro originali peccato, seu pro peccato humanae naturae, quod sanguinis Christi pretio fuit in cruce solutum: ergo conveniens erat, ut per descensum Christi ad inferos è Limbo extraherentur. Tertio: Christus ad inferos descendit, ut nos ejus excitati exemplo, assidua meditatione ad inferos descendamus, & serio poenas inferni considerantes, à peccatis etiam levibus retrahamur. Denique conveniens erat ut Christus ad infernum descenderet, quia sicut dum vixit, de diabolo triumphavit in deserto, in mundo, & in cruce; ita post mortem suam descendens ad inferos, diabolum vinceret, ac superaret. Sicut revera tenebras abyssi ingressus; expoliens principatus, & potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso, ut ait Apostolus. Descensus ergo Christi ad inferos, conveniens fuit ad gloriam ipsius Christi, ad liberationem sanctorum Patrum ab Adamo ad ultimum qui obierat; & ad instructionem ac utilitatem nostram. En secundam orationis partem.

17 Ad tertiam itaque devenimus, in qua probanda est haec conclusio: *Christus descendens ad inferos extraxit omnes animas Sanctorum ex Limbo Patrum, aliquas ex Purgatorio, nullam vero ex inferis damnatis.*

to-

torum. Primum probatione non eget, nam juxta omnes Catholicos, idcirco praecipue descendit Christus ad inferos, ut Sanctos in ejus fide, ac Dei caritate defunctos ab illo lacu liberaret, ac expoliens principatus, & potestates infernas, auferendo Abraham, Isaac, & Jacob, caeterosque justos, traduceret, id est, longe ab hoc regno tenebrarum ad Coelum duceret eos, ut exponit Glossa apud Divum Thomam 3. p. quaest. 52. art. 5. Christum insuper liberasse aliquas animas ex Purgatorio, illas scilicet, quae tales inventae sunt, quales modo per passionem Christi liberari solent, nemo putabit inficias; imo multis doctissimis viris pia placet opinio tenens omnes omnino animas Purgatorii per illum Christi descensum à poenis fuisse solutas. Ita sentire videntur Doctor Seraphicus in 3. distinct. 22. quaest. 5. & alii.

18 At vero Angelicus Praceptor Div. Thomas 3. part. quaest. 52. art. 8. aliter opinatur, dicens: „ Descensus Christi ad inferos liberatorius fuit in virtute „ passionis ipsius. Passio autem ejus non habet temporalem virtutem, & transitoriam, sed sempiternam, secundum illud Hebraeorum 10. *Una oblatione consummarit in sempiternum sanctificatos.* Et sic patet quod non habuit tunc majorem efficaciam passio Christi, quam habeat nunc. Et ideo illi, qui fuerunt tales, quales nunc sunt, qui in purgatorio detinentur; non fuerunt à purgatorio liberati per descensum Christi ad inferos. Si qui autem inventi sunt tales, quales etiam nunc virtute passionis Christi à purgatorio liberantur, tales nihil prohibet per descensum Christi ad inferos, à purgatorio esse liberatos. Hæc S. Doctor non minus pius quam alii contrarium existimantes; nec imbecilla est ejus ratio, quidquid dicat Theophilus Raynaudus tom. 15. pag. 445. num. 17. sed efficacissima ad idem probandum quod Div. Augustinus docuerat apud ipsum Raynaudum

dum ibid. pag. 492. num. 12. Et hanc esse probabiliorem opinionem multis confirmant sapientissimi Divi Thomæ interpretes. Fatendum tamen omnes animas etiam in purgatorio ad tempus relictas, Christi descensu ad inferos incredibili solatio, magnoque gaudio fuisse perfussas, quo adimpletum est illud Ecclesiastici 24. *Illuminabo omnes sperantes in Domino.*

19. Ultimum denique, scilicet per descensum Christi ad inferos nullam impiorum animam fuisse à gehenna solutam, fide certum est, cum in inferno damnatorum nulla sit redemptio, nec sit qui confiteatur Domino. Unde oppositum inter hæreses numerarunt Augustinus lib. de hæresibus ad Quodvult Deum num. 70. Philastrius hæresi 74. Irenæus lib. 4. cap. 39. Epiphanius hæresi 69. Chrysologus serm. 122. Gregorius Magnus lib. 13. moralium cap. 15. & Concilium Valentinum tertium in Delphinatu cap. 4. Probatum insuper ratione Angelici Præceptoris ex sæpe citata quæst. 52. 3. part. art. 6. Nam Christus ad inferos descendens illis solis liberationis contulit fructum, qui fuerunt ejus passioni conjuncti per fidem caritate formatam, per quam abstergantur, seu condonantur peccata. Porro illi qui erant in inferno damnatorum, aut nullam fidem passionis habuerant, aut si habuerant, caritate non informarunt priusquam obirent, nec ibi est veræ poenitentiae locus. Ex quo sequitur etiam nullum ex pueris originali macula sordidis fuisse liberatum, ut docent Div. Augustinus lib. de origine animæ cap. 9. Fulgent. de fide ad Petrum cap. 3. Gregorius lib. 9. moralium cap. 16. aliique cum Div. Thoma cit. q. 52. art. 7.

20. Aliâ conclusio: *Liberatio anima Trajani ab Inferis, præcibus Divi Gregorii, merito à plerisque tamquam fabulosa rejicitur.* Vid. Bellarminus tom. 2. contr. de Purgat. lib. 2. cap. 8. Suarez tom. 3. in 3. part. quæst. 52. art. 8. & disp. 43. sect. 3. Capisucchi in controversiis Theologicis, contr. 7. §. 1. pag. 244.

Na.

Natalis Alexander tom. 3. hist. Ecclesiast. dissert. 1. sæc. 2. pag. 311. edit. Lucensis anni 1749. Graveson tom. 2. de myst. Christi dissert. 2. 1. §. 2. resp. ad 2. argument. Ledruin tom. 1. de re Sacramentaria lib. 3. quæst. 7. §. 5. ad object. 4. & 5. pag. 480. Gotti tom. 3. in fol. trac. 7. quæst. 2. dub. 3. §. 1. num. 8. & sequent. & tract. 13. quæst. 2. dub. 3. §. 2. num. 18. Billuart tom. 2. in fol. trac. de Religione dissert. 2. in fine, ubi extat digressio historica de liberatione Trajani Imperatoris ab inferis. Contrarium cum aliis opinantur Josephus Maria Turre Ord. Præd. in institutionibus ad verbum Dei scriptum tom. 1. tract. 1. quæst. 4. art. 16. §. 5. num. 111. pag. 157. & Emmanuel Navarrus Benedictinus tom. 4. de virtutibus Theologicis, disp. 3. de Spe, dub. ult. septem paragraphis, à pag. 367. usque ad 489. ubi latissime hac de re agit, & ad argumenta Natalis, aliorumque respondere conatur; sed licet plurimam eruditionem impendat, fortasse illud paucissimis suadebit.

PRÆLECTIO XVII.

De Resurrectione Domini,

ad expositionem cap. 6. primæ partis Catechismi Concilii Trident. à §. 7. ad decimum.

1. **U**num ex præcipuis fidei nostræ mysteriis est resurrectio Jesu Christi; ab ea enim cætera mysteria credibilia facta sunt nimis; sine ipsa ullum vix crederemus. Quare apposite ait Apostolus 1. ad Corinth. 15. vers. 14.: *Si Christus non resurrexit, inanis est prædicatio nostra, inanis est & fides vestra.* Quasi diceret Paulus;

Tom. 1.

Gg

Ius;

lus; quomodo audebimus prædicare Christum esse verum Deum, unum cum Patre, de Spiritu Sancto conceptum, humani generis Redemptorem; atque Christianæ Religionis arcana; & quomodo vos fidem nobis præstabitis, si Christus ipse, qui non semel prædixit à mortuis resurrecturum, non resurrexit? Ita quidem arguere quisque posset, nisi Christi resurrectio extra omnem disputationis aleam posita foret. Eam propterea tamquam certissimum nostræ fidei dogma sedulo tradiderunt oculati testes Apostoli §. articulo Symboli, cuius explicationem exhibet Catechismus Concilii Tridentini 1. part. cap. 6. §. 7. & sequentibus, quorum quatuor priores hodierno die dilucidabimus.

2 Sed ut via sit expeditior ad excursum, orationem in tres partes distribuam. In prima enim textum litteram indicabo, ejusque scopum ostendam. In secunda fusiustextum discutiam. In tertia demum, conclusionem proponam, probabo, defendam. Utinam mei, vestrique voti compos efficiar. Ad primam igitur partem accedens, dico textum sic incipere §. 7. *sequitur altera articuli pars, &c.* ita vero finire §. 10. *satis esse videbatur.* His quatuor paragraphis agit Catechismus de secunda parte quinti articuli Symboli, de resurrectione scilicet Christi Domini, quam summopere à Parochis explicandam indicit illis Apostoli verbis Timotheo, ejusque nomine Pastoribus Ecclesiæ dictis: *Memor esto Dominum Jesum Christum resurrexisse à mortuis.* Sicque docendi sunt fideles, Christum in cruce mortuum hora nona feriæ sextæ, vespereque sepultum, ac monumento inclusum; postea summo mane diei tertiæ, quæ inde Dominica appellatur, ad vitam rediisse, non virtute aliena ut alii, sed propria, quia Deus erat. Nam divinitas Verbi, nec ab anima, nec corpore per mortem se junctis fuerat separata: unde ipsius Dei potentia factum est, ut eæ partes iterum unirentur. Quæ variaz auctoritates in textu citatæ convincunt, & aliæ

Christi-

Christum à Patre suscitatum docentes explicantur de Christo secundum humanitatem. Deinde §. 9. exponitur quomodo Christus dicatur primogenitus mortuorum, cum alii ante ipsum fuerint suscitati, quia videlicet Christi resurrectio perfecta fuit, absque necessitate iterum moriendi, ad differentiam aliorum. §. 10. & ultimo ex sortitis enucleatur quomodo, & quare Christus tertia die surrexit à mortuis. En argumentum litteræ textus, & primam orationis partem.

3. Secundam igitur ingrediamur, ubi fusiustextum dilucidanda est littera Catechismi, qui postquam in præcedentibus paragraphis hujus capituli sermonem fecerit de descensu Christi ad inferos, nunc incipit agere de resurrectione ipsius. Cujus fidei necessitatem etsi ab initio præsentis capituli jam innuerit, nunc etiam apposite repetit, Parochos admonendò Apostoli verbis secundæ ad Timoth. 2. vers. 8. ut Christi gregem, quem ejus nomine pascunt, hoc fidei dogmate imbuant; ipsum scilicet Christum Dominum resurrexisse à mortuis. Nullam quippe mysterium videtur aptius ad probandum Jesum Christum esse verum Messiam à Deo promissum, quam ejus resurrectio gloriosa. Quapropter S. Thomas Apostolus postquam certo cognovit Christum resurrexisse, lætabundus ei dixit: *Dominus meus, & Deus meus.* Quo palam confoditur error Arii, Socini, & aliorum negantium imple Christi divinitatem. Nec responderi valet cum Georgio Enjedino pessimo Sociniano, Apostolum Thomam illa verba non ad Christum, sed ad Patrem divinum unice retulisse, veluti admiratione motus sit exclamaret: *Proh Deum immortalem!* Hanc enim exclamationem nos justius emittere possumus contra tam malignum responsum, quod illud ipsum est jam pridem datum à Theodoro Mopsuesteno, quem quinta Synodus Constantinopolitana damnavit; quoniam cum Evangelio aperte pugnat, ut evidenter ostendit Cl. Lamy citatus à doctissimo Papa Benedi-

Gg 2

cto

cto XIV. lib. 1. de fest. Domini. cap. ro. num. 6.

4. Credendum est ergo cum Catechismo, Christum Dominum tertia die à morte rediisse ad vitam. Hoc fidei dogma tamquam fundamentum nostrae Religionis evertere totis viribus conati sunt Judaei, Ethnici, & complures haeretici. De Judaeis constat ex Evangelio, gravissimisque Auctoribus (a), multas fraudes technasque commentos esse, ut clarissimam veritatem resurrectionis Christi extinguere. Sed tam illi, quam eorum posteri usque in hodiernum diem in vanum laboraverunt. Gentiles etiam resurrectionem Domini tamquam fabulam irridebant, ut liquet Actorum 17. v. 32. missis aliis plurimis, quos inter locum tenet impius Spinosa scribens ad Henricum Oldenburgium. Plures quoque haeretici vel resurrectionem Christi prorsus negarunt, ut Cerinthus, Marcion, & illi omnes, qui Christo tribuebant corpus phantasticum, vel ei errores plurimos miscuerunt, ut Albertinus de la Roque, & Petrus Allix, dicentes corpus Christi surrexisse ex sanguine, & Socias effluens Christum post resurrectionem non habuisse corpus incorruptibile, & gloriosum. Quibus addi possunt Calvinus, Bullingerus, Rodolphus Gualterus, alique dicentes Christum non surrexisse ex obsignato monumento, nec ad discipulos introisse foribus clausis.

5. Verum contra omnes Christianismi oses expresse docet Ecclesia, & Catechismus in textu resurrectionem Christi Domini. Ad cuius veritatis probationem tot adsunt monumenta divina, & humana, seu quod vulgo dicitur sacra, & prophana, ut non brevem orationem, sed longum librum implere possent (b). Quia tamen teste gravissimo Hispaniae nostrae philosopho Seneca epist. 38. *Non multis opus est, sed efficacibus,*

(a) Vid. inter alios erudit. Selvagius tom. 1. antiquit. Christ. lib. 1. cap. 9. nota 1. in calce paginae 28. (b) Vid. Nicol. Agust. Chignoli part. 2. tom. 5. proposit. 16. pag. 97.

bus; ideo ea solum nunc delibabimus, quae potiora videntur ad illustrandam litteram Catechismi. Resurrectionis Christi fidem indubiam faciunt pluribus in locis sacrae litterae, quae praeter auctoritatem Dei revelatis, habent etiam auctoritatem scribentium, qui merito dicere poterant: *Qua vidimus, quae audimus, quae manibus nostris tetigimus, litteris exaramus.* Tales profecto erant Petrus, Joannes, Matthaeus, & omnes Christi discipuli, quorum testimonia nequeunt uti suspecta contemni. Fuerunt enim viri veraces, & probi, qui nec falsum dicere vellent si possent, nec possent si vellent; cum protinus à Judaeis infensissimis eorum hostibus fuisset falsitatis convicti; at qui hoc non ita contigit, sed è contrario; nam Apostoli Judaeorum mendacia, & versutias evidentissime detexerunt, non in uno tantum loco, sed in universo terrarum orbe: igitur illi pro veritate certabant.

6. Quam veritatem jam antea praedixerant sanctissimi Vates, ut David Psalmo 3. v. 6. de Christo Domino in ejus persona dicens: *Ego dormivi, & soporatus sum, & exsurrexi, quia Dominus suscepit me.* Psalmo 15. v. 8. *Caro mea requiescet in spe.* Quo loco utitur D. Petrus Actorum 2. v. 26. Oseas etiam c. 6. v. 3. ad Christum respexit his verbis: *Vivificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos, & vivemus in conspectu ejus.* Quoniam tertia die incepit in Christo, & multis aliis cum Christo, resurrectio nostra. Quare Symbolum Constantinopolitanum addidit Apostolico, ac Nicano: *Et resurrexit tertia die secundum Scripturas,* verbis desumptis ab Apostolo 1. ad Corinth. 15. v. 4. Quia de hoc articulo saepissime mentionem faciunt sacrae litterae, & praecipuum Apostolorum officium ad ipsius praedicationem ordinatur Actorum 4. ac 5. Quid ergo mirum, eum crebro propo-
suisse, promulgasse, ac propugnasse plurimas Synodos? Nicenam, Constantinopolitanam, Ephesinam 1. Lateranensem, & alias; quae omnes hunc articulum do-
cent,

cent, resumunt, inculcant apertissime. Quemadmodum etiam Summi Pontifices, ut Leo Magnus Serm. 1. de Resurrect. Domini. cap. 3. & epist. 18. ad Dioseorum Alexandr. S. Gregorius Magnus hom. 26. in Evang. Damasus in Confessione fidei apud Theodoretum lib. 5. hist. cap. 11. Gelasius, de duabus Christi naturis contra Eutychetem (a). Leo nonus epist. ad Petrum Antiochenum. Quibus concinunt Ecclesiæ Patres Græci, atque Latini, quorum nomina, loca, & verba non opus est hic adducere, cum facile videri possint apud Perrimezzium part. 4. dissert. 246. n. 4. ac 5. & apud alios sacrorum dogmatum tractatores.

7. Idem quinque theologicis rationibus probat Angelicus Præceptor D. Thomas 3. p. q. 53. art. 1. in corpore dicens: „Necessarium fuit Christum resurgere propter quinque: primo ad commendationem divinæ justitiæ, ad quam pertinet exaltare illos qui se propter Deum humiliant... Secundo ad fidei nostræ instructionem, quia per ejus resurrectionem confirmata est fides nostra circa divinitatem Christi; quia ut dicitur 2. ad Corint. ultimo: *Etsi Crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei.* Tertio ad subventionem nostræ spei, quia dum videmus Christum resurgere, qui est caput nostrum, speramus & nos resurrecturos: unde dicitur primæ ad Corinth. 15. *Si Christus prædicatur quod resurrexit à mortuis; quomodo quidam dicunt in vobis, quoniam resurrectio mortuorum non est?* Quarto ad informationem vitæ, secundum illud ad Rom. 6. *Quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* Quinto ad complementum nostræ salutis, quia sicut per hoc quod mala susti-

„nuit
(a) Etsi Theophilus Raynaudus tom. 11. erotemat. 10. pag. 283. asserat Gelasium istum non esse Papam, sed alium dictum Cyzicenum; contrarium tamen sentit Petrus totus 4. Theolog. dogmat. lib. 3. cap. a. n. 2. pag. 208. alique, quos sequimur: „

„nuit humiliatus est moriendo, ut nos liberaret à malis; ita glorificatus est resurgendo, ut nos promoveret ad bona, secundum illud Roman. 4. *Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.*

8. Sullragantur etiam Ethnicorum, ac Judæorum historiae. Pilatus enim qui Christum morte damnaverat, de ipsius resurrectione Tiberium Imperatorem postea certiore fecit, ut constat ex antiquis Ecclesiæ Patribus, quos sequuntur critici omnes Catholici præter Dupinum, & hæretici ipsi, tribus tantum ni fallor exceptis, Tanaquillo Fabro, Samuele Basnagio, & Joanne Clerico hipercriticis, quorum ratiunculæ facile ab aliis exsufflantur. Non minoris est ponderis Josephi auctoritas, Judæi scilicet tempore Apostolorum doctrinæ fama celebris, qui lib. 18. antiquitatum cap. 4. luculentissimum offert testimonium resurrectionis Domini dicens: „Fuit autem hoc tempore Jesus, vir sapiens: „si tamen virum illum oportet dicere. Erat enim mirabilium operum effector, magister hominum qui vera libenter amplectuntur. Et plurimos quidem ex Judæis, plurimos etiam ex Gentibus ad se pertraxit. Hic erat Christus: cumque eum à primoribus gentis suæ accusatum Pilatus ad crucem damasset, ab eo diligendo non abstinerunt qui primum coeperant. Nam post tertium diem rediit vivus apparuit; cum divini Vates hæc, alique quamplurima admiranda de eo prædixissent. Neque ad hanc diem defecit denominatum ab eo Christianorum genus. Hactenus ille. Quod videns Chrysostomus sic homilia 5. in Acta Apostolorum, inquit: *Esset fortasse sermo suspectus; quia vero Judæus, & emulatores, qui post Evangelium floruit; quomodo non omnibus manifesta sunt que facta?* Non me latet quosdam Aristarchos præsertim heterodoxos adductum Josephi textum aut prorsus negare, aut saltem in dubium vertere, sed immerito, ut ad-

advertunt Huetius, Natalis Alexander, Tournely, Berti, & alii (a), obijciuntque nonnullis in scriptis.

9. Arguet autem aliquis: dato Christum resurrexisse, non sequitur esse Deum; plures enim ante, & post ipsum ad vitam redierunt, quibus divinitas non conceditur. Si vero dicamus cum Catechismo resurrectionis voce non intelligi solam excitationem à mortuis virtute aliena, sed eam quæ sit virtute propria, qualem soli Christo concedimus; si inquam sic respondemus, circulo vitioso involvimur probando Christum surrexisse propria virtute, quia Deus erat, & esse Deum, quia propria virtute surrexit. Hoc argumentum est illi simillimum, quod hæretici nobis passim objiciunt, loquendo de verbo Dei scripto, & Ecclesiæ auctoritate; sed ipsi soli impii in circuitu ambulantes, nos talem circulum non committimus, nec probamus idem per idem, sed per alterutrum quod admittitur; si vero neutrum concedatur, aliunde probationes promimus. Et quidem, sicut recte probatur aliquem esse hominem per hoc quod sit animal rationale, et esse animal rationale per hoc quod sit homo; quemadmodum ex fructibus cognoscitur arbor, & ex arbore fructus; ita optime dicimus cum Catechismo Christum propria virtute ad vitam rediisse, quia Deus erat, cum divinitas Verbi nunquam separata fuerit ab anima, & corpore, ut bis, terve jam dixit Catechismus in præcedentibus, & modo non frustra repetit; quoniam ex hujus fide plures pendent articuli. Rursus, ex quo Christus propria virtute surrexit, in-

(a) Vid. Huetius in demost. Evangelio, proposit. 3. n. 11. & seq. pag. m. hi. Natalis Alexand. tom. 2. dissert. 10. in sextam mundi ætatem p. 338. Tournely tom. 4. de Incarnat. q. 3. arg. 5. pag. 100. & seq. Berti tom. 3. lib. 25. cap. 9. pag. 20. Bened. XIV. lib. 1. de fest. Domini cap. 8. n. 19. Gotti tom. 1. de verit. Relig. Christ. tract. 5. cap. 20. §. 1. n. 8. pag. 375. Boucat tom. 5. dissert. 2. art. 5. sec. 1. pag. 329. Michael à S. Josepho tom. 2. Bibliograph. Critica, verbo *Flavius Josephus* pag. 261. & sequent. Saadinus, Gravesonus, Augustinus Gervasius, Chignolius, aliique innumer.

victissime probamus eum esse verum Deum, cum nulla creatura possit seipsam suscitare à mortuis; sicut ex quo mortuus sit, liquido patet fuisse hominem. *Mortem enim nec solus Deus sentire, nec solus homo superare potuisset*, inquit Augustinus Serm. 3. de Ascensione Domini. Unde ridendi potius quam impugnandi sunt Ethnici fingentes eorum aliquos etiam propria virtute resurrexisse, quorum fabulas jam exsufflarunt Huetius in demonstratione evangelica proposit. 9. cap. 142. num. 5. & seq. alique ab Eminentissimo Lambertini laudati lib. 4. de Canoniz. SS. part. 1. cap. 21. num. 3. quibus addi potest Grotius lib. 2. de Veritate Relig. Christian. §. 7. (a).

10. Solus igitur Christus propria virtute surrexit. Propterea de ipso dixit Apostolus 2. ad Corinth. 13. v. 6. *Etsi Crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei*. Hanc autem virtutem fuisse Christo propriam, & non ab alio mutuam, evidenter colligitur ex Psalm. 97. v. 2. Ubi dicitur: *Salvavit sibi dexteram ejus, & brachium sanctum ejus*. Quod ipsemet divino oris sui testimonio comprobavit Joan. 2. v. 19. inquit: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*; intelligendo per templum, corpus suum sacratissimum, ut idem Evangelista testatur. Alii jam dixerat ipse Dominus: *Ego pono animam meam, ut iterum sumam eam*. Nec obstat Actorum 2. 3. 10. 13. & ad Rom. 4. v. 24. dici Christum fuisse à Patre suscitatum. Christus enim duplicem habet naturam, divinam scilicet, & humanam, estque Deus simul, & homo; ut homo igitur fuit suscitatus à Patre, & à seipso ut Deus, ac etiam ab Spiritu Sancto juxta Apostolum ad Rom. 8. v. 11. Nam opera Dei ad extra, qualis erat unio animæ, & corporis Christi, tribus Personis conveniunt. Quare sicut Pater habet vitam in se. Tom I. Hh me

(a) Vid. Gazzaniga tom. 1. dissert. 1. cap. 6. nota A. in calce pag. 133.

metipso, sic dedit & Filio habere vitam in semetipso; & sicut Pater suscitavit mortuos, & vivificavit; sic & Filius quos vult vivificat. Sicut ergo Pater Christum suscitavit à mortuis, ita Christus Jesus seipsum etiam suscitavit. Hinc præclare sic loquitur Augustinus sermone 67. aliàs 8. de verbis Domini: „ Nullus mortuus, „ est sui ipsius suscitator. Ille se potuit suscitare, qui „ mortua carne, mortuus non est. Etenim hoc susci- „ tavit quod mortuum fuerat. Ille se suscitavit, qui vi- „ vebat in se; in carne autem sua suscitanda mortuus „ erat. Non enim Pater solus Filium suscitavit, de quo „ dictum est ab Apostolo: *Propter quod & Deus exal- „ tavit eum*; sed etiam Dominus seipsum, id est, cor- „ pus suum: unde dicit: *Solvite templum hoc, & in „ triduo suscitabo illud.*

11 Docet insuper Catechismus §. 9. Christum Dominum resurrexisse primum omnium; ideoque in Scriptura vocari primogenitum mortuorum. Unde Apostolus 1. ad Corinth. 15. ait: *Christus resurrexit à mortuis primitiæ dormientium; quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum.* Hoc autem intelligi debet de resurrectione perfecta, quæ ad immortalæ vitam excitabimur; nam de imperfecta, quæ moriendi necessitatem non evertit, accipi nequit, cum multi ante Christum fuerint suscitati ab Eliseo, & ab ipso Christo, ut constat ex sacra pagina; omnes tamen iterum mortui sunt. *Christus autem resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur,* ait Apost. ad Rom. 6. v. 9. Qui dum alibi tenet statutum esse hominibus semel mori, minime nobis opponitur; quia vox *semel* solum accipitur ordinariè, non extra ordinem, vel etiam ad denotandum nullum hominum non moriturum. Quamvis igitur aliqui bis mortui sint, semper salva manet Apostoli mens. Potest etiam interpretari Christum esse primogenitum mortuorum, eo sane sensu, quo Apo-
ca-

calyp. 13. v. 8. dicitur agnus occissus ab origine mundi, quatenus in membris mortuus fuit, ut elegantè explicat Sixtus Senensis lib. 2. Biblioth. Sanctæ, verbo *Vitæ liber tertius*; sed primum quod diximus cum Catechismo est multo clarius, & ad rem nostram accommodatius.

12 Ex quo sequitur illos omnes qui cum Christo resurrexerant iterum mortuos esse, ut tertia parte, Deo dante probabimus. Nunc ad §. 10. Catechismi pergamus, in quo docet resurrectionem Christi fuisse die tertia post ejus mortem. Quod non ita intelligendum est, ut tres integri dies elapsi fuerint, sed per synecdochen dicuntur tres dies, & totidem noctes, juxta ea quæ dixerat ipse Christus: *Sicut Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, ita oportet esse filium hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.* Difficultas tamen manet de noctibus, quia sola nocte Veneris, & Sabbati jacuit Dominus in sepulcro, utpote mortuus feria sexta parasceves circa horam nonam; sicque ne per partes quidem numerari possunt tres noctes. Respondetur, dies, ac noctes computari à media nocte in aliam, more Ecclesiastico diebus festi, aut jejunii, quo more dies, noctesque numerabant Romani Judææ Præsides, teste Macrobio; juxta quem modum reperimus in morte Christi partem diei, & noctis Veneris, integram diem, ac noctem Sabbati, & primam partem, ac modicum diei Dominicæ; quod sufficit ut vere dicatur Christum resurrexisse tertia die, quin opus sit tres dies completos enumerare, ut perperam docuit Jacobus Faber Stapulensis. Nec obstat dixisse Christum, Marci 8. *Oportet filium hominis pati, & post tres dies resurgere*; id enim significat post tres dies, ac die tertia, ut colligitur ex Marth. 27. ubi Judæi postularunt à Pilato: *Sube ergo custodiri sepulcrum usque in diem tertium.*

13 Quæret autem aliquis, cur die tertia, & non
Hh 2 an-

ante, vel postea voluerit resurgere Christus? Respondet D. Thomas 3. p. 1. q. 53. art. 2. Ideo illo tempore resurrexisset, quia satis erat ad probandum fuisse vere mortuum. Nec voluisse resurrectionem differre usque ad finem mundi, tum quia status immortalitatis ei debebatur ob dignitatem suam, tum etiam ad citius manifestandam resurrectionem in divinitatis argumentum, & ne dicerent homines alium loco ipsius resurrexisse. Optime igitur resurrexit Christus tertia die, quæ fuit Dominica, ut deducitur ex Evangelio, & patet ex unanimi consensu fidelium, qui ab Apostolorum tempore hunc diem solemniter colunt potiori titulo, quam olim Judæi Sabbatum. Quia ut ait S. Leo Papa epist. 81. *In hac die mundus sumit exordium, in hac die per resurrectionem Christi, & mors interitum, & vita accepit initium.* Quod etiam asserit Catechismus tertia parte cap. 4. §. 18. agens de tertio præcepto Decalogi. Et fusius videri potest apud doctissimum, & sapientissimum Lambertinum, seu Bened. XIV. lib. 1. de fest. Domini cap. 8. n. 21. aliosque Auctores (a). Hæc pro secunda orationis parte.

14. Tertiam nunc partem excipit hæc conclusio: *Solus Christus, ejusque purissima mater Virgo Maria ad vitam redierunt immortalem, reliqui omnes qui suscitati sunt, iterum obierunt.* De Christo Domino fide certum est, ut jam probavimus supra cum Catechismo. De Deigenitrice Virgine, pie credit Ecclesia. Inter propositiones enim quas vocant, temerarias, tria ponit exempla Eminentissimus Cardinalis de Lugo tom. de fide disp. 20. sec. 3. num. 96. pag. 554. Primum est asserere conceptionem alicujus puri hominis, excepta immaculata Virgine, absque peccato originali. Secundum, negare corporam

(a) Vid. Perretius tom. 1. in Genesim die prima pag. 88. prope finem. Jacobus Bayus in institut. doct. christ. ad Catechismi Romani methodum lib. 1. cap. 232. pag. 178. alique, quos citat Castel in 2. dist. 12. q. 1.

ream assumptionem Beatæ Mariæ Virginis in Cœlum. Tertium dicere scripta Divi Thomæ Aquinatis non fuisse à Christo in cruce approbata. Est enim propositio temeraria, ut ait Illustrissimus Canus lib. 12. de Logicis cap. 10. prope finem: quæ sine fundamento in Scriptura, Sanctis Patribus, & Ecclesiasticis Scriptoribus, imo contra eorum opinionem in rebus fidei, vel morum aliquid enuntiat. Quod duplici ex capite oriri solet, inquit Divus Thomas 2. 2. q. 53. art. 3. ad 2. Uno modo ex impetu voluntatis, vel passionis; & sic potius dicitur præcipitatio; alio modo ex contemptu regulæ dirigentis, & hoc proptie importat temeritas: unde videtur ex ea radice superbiæ provenire, quæ refugit subesse regulæ alienæ.

15. Cum ergo aliquis absque gravi fundamento resistit ab eo quod communiter docent Theologi, non potest ex alio dimanare principio, quam à philautia, seu nimio amore proprio, quo non vult majorum sententiis acquiescere; & ideo temeritatis notam incurrit. Talis igitur esset qui negaret Beatam Virginem fuisse assumptam in Cœlum quo ad corpus, & animam. Licet enim sacræ literæ id expresse non doceant, alias foret hæreticus qui non crederet; docent tamen plures Ecclesiæ Patres, docent Theologi omnes, docent Catholici universi, qui festum assumptionis Sanctissimæ Virginis solemniter colunt. Ad cujus uberiorem notitiam videri possunt Serry, Perrimezzi, Sandini, & ut alios plures omittam, Eminentissimus Lambertini, postea summus Pontifex Benedictus XIV. qui eruditissime pro more præsentem questionem attingit tum lib. 1. de canonizat. SS. cap. 42. n. 15. tum lib. 2. de fest. B. M. V. cap. 8. per totum. Sunt qui tamquam fide certam propugnent assumptionem Beatæ Virginis apud Illustrissimum Marcellianum Siuri Episcopum Cordubensem; sed contrarium propugnat ipse, alique fere omnes.

16. Ultimum quod in conclusione dicimus, nempe

omnes qui præter Christum, & Beatam Virginem ad vitam redierunt, iterum mortuos esse, probabilius iudicamus cum Divo Thoma 3. part. quæst. 53. art. 3. ad secundum dicente: *De illis qui resurrexerunt cum Christo duplex est opinio; quidam enim asserunt quod redierunt ad vitam tamquam non iterum morituri. Augustinus autem sentire videtur quod resurrexerint iterum morituri; & rationes Augustini multo efficaciares videntur.* Aliquis hic placet adducere rationes ad hujus probationem. Prima: si aliquibus concessum esset immortalitatis privilegium, maxime, ni fallimur, patientissimo Jobo, servo Dei probatissimo; Regio Prophetæ Davidi, viro juxta cor Dei, ex cujus semine Christus carnem assumpsit; & Præcursori Domini Joanni Baptistæ, quo non surrexit major inter natos mulierum; atqui tres isti adhuc carnis resurrectionem expectant. Nam primus cap. 19. fatetur in novissimo die resurrecturum, Secundus sepultus, & sepulcrum ejus apud nos est in hodiernum diem, ut ait Petrus Actorum 2. vers. 29. quod non tam de loco, quam de cineribus, seu exuviis illius intelligi debet, alias imbecillum esset argumentum. Tertii vero, nempe Baptistæ, caput Romæ, brachium in Ecclesia Prædicatorum Perpiniani etiamnum religiose servatur, & colitur: ergo nullus Sanctorum veteris testamenti ad vitam mortalem surrexit.

17. Secunda ratio est, quia Apostolus ad Hebr. 11. vers. 39. & 40. *Omnes (inquit) testamento fidei probati non acceperunt repromissionem; Deo pro nobis aliquid melius providente, ut non sine nobis consumarentur.* Si autem aliqui ad vitam simpliciter immortalem surrexissent, fuissent sine nobis consummati. Tertia: Catechismus, & Patres perfectam vocant resurrectionem Christi, quia is ad vitam immortalem transivit, non vero alii qui ab Elia, aut Eliseo in veteri testamento, aut ab ipso Christo in novo ita sunt suscitati. Apostolus etiam ad Romanos 6. tamquam singulare Christi

-180

Do-

Domini privilegium ponit, quod resurgens ex mortuis non esset jam moriturus. Quarta denique: communis Catholicorum sensus est, neminem præter Christum, ejusque Virginem Matrem corporis simul, & animæ gloria potiri in Coelis, imo de Virgine negare videntur Ambrosius lib. 1. in Job, cap. 6. S. Avitus Viennensis in fragmentis, sermone habito in die Paschatis, & quidam alii; quos, si sano sensu exponi nequeant, nos cum honore relinquimus, rati aliter, si nunc scriberent, opinaturos. Quid ergo? tam eximium, tam singulare privilegium ad justos illos omnes protendemus, qui cum Christo surrexere? Sane, si ita fuisset, non credibile est id taciturnum Lucam tum in Evangelio, tum in Actibus Apostolorum. Concludamus igitur cum eo quod Beata Virgo dicitur revelasse Birgittæ lib. 6. cap. 91. & lib. 7. cap. 26. his verbis: *Scias quod nullum corpus humanum in Cælo est nisi corpus gloriosum Filii mei, & corpus meum.* Scimus equidem hujusmodi revelationes, licet ab Ecclesia approbatas, non esse indubiæ fidei ad quæstiones, & controversias vel historicas, vel Theologicas dirimendas; solumque probabilem addere auctoritatem, juxta fundamenta, quibus aliunde nituntur; ut inquit Eminentissimus Lambertini lib. 3. de servorum Dei beatificat. cap. ultimo num. 15. Quod etiam cum Gravina, Gersone, Mirandulano, Castaldo, aliisque gravissimis viris passim docet Cl. Amortius in opere celeberrimo de revelationibus (a). At vero momenta supra tradita, revelationem Beatæ Birgittæ in hac quæstione credibiliorem reddunt, & ea vicissim validius confirmantur.

18. His tamen adimere non intendimus probabilitatem opinioni oppositæ, quam tenent quidam antiqui Patres, & Div. Thomas tum in 4. dist. 43. art. 3.

(a) Vid. Eusebium Amort tract. de revelat. part. 1. cap. 3. regula 4. & 28. cap. 4. regula 1c. cap. 7. regula 6. cap. 8. reg. 12. & 26. cap. 13. regul. 3. cap. 18. regul. 4. cap. 21. per totum & cap. 22. §. 2. regul. 10. ac 11. & in contrav. de revelat. Agedanis part. 6. §. 3. resp. 3. pag. 574.

tum in catena aurea, ex verbis Remigii. Similiter Suarez tom. 2. in 3. part. quæst. 53. art. 3. pag. 499. & seq. Sylvius ibidem tom. 4. pag. 174. post Cajetanum, Pinedam, Maldonatum, & alios, quibus addendus est Josephus à Sto. Benedicto laicus Benedictinus, sed ut fertur, divinitus illustratus apud Michaelem à Sancto Josepho t. 3. Bibliographiæ criticæ pag. 128. Huic sententiæ prius adhæsit Cardinalis Gotti tom. 3. Theologiæ tract. de Resurrect. quæst. 3. dub. 2. §. 1. num. 3. postea vero instar Divi Thomæ, nostram, veluti probabiliorem, amplexus est tom. 1. de veritate Religionis tract. 5. cap. 24. §. 6. num. 55. pag. 440. quam propugnant Medina in 3. part. quæst. 53. art. 3. Contenson tom. 3. lib. 10. diss. 5. cap. 1. speculat. 1. pag. 192. Serry exercit. 61. num. 51. & 61. pag. 222. Biluart. tom. 3. in supplement. diss. 12. art. 3. concl. 2. pag. 675. videatur quoque Calmetus dissert. super cap. 27. Matth. tom. 2. pag. mihi 327.

PRÆLECTIO XVIII.

De Ascensione Christi ad Cælos,

ad expositionem cap. 7. primæ partis Catechismi Concilii Tridentini, à §. 1.

ad tertium.

T Aceant Romani victores solita ovatione urbem reginam orbis ingredienti. Sileant magnanimi Heroes, Duces, Reges, ac Principes terræ, dum audiunt scandere Cælum Dominum virtutum, ac Regem gloriæ, Christum scilicet Filium Dei vivi, qui devicto mortis aculeo, sursum ascendit ad aperiendum creditibus regna cælorum. Sileant inquam, quotquot

vi-

vicerunt regna, domuerunt provincias, & nationes integras subjugarunt. Nullum enim triumphum, non dicam promere, sed ne cogitare quidem poterunt mortales cum eo Christi Domini conferendum. At quid mirum tacituros homines? cum stupeant Angeli, & invicem percontentur: *Quis est iste qui venit de Edon, tinctis vestibus?* Cujus ut gloriosior sit in Cælum ingressus, nedum pandere portas, sed & attollere clamant cœlestes spiritus. De gloriosa igitur Ascensione Domini nunc pertractabimus, ejus juvamine freti, in nomine Patris, &c.

2 Divino auxilio præmunitus, & obtenta dicendi venia, exponendum aggrediar caput 7. primæ partis Catechismi Concilii Tridentini à §. 1. ad 3. pro cujus clariori ordine hanc orationem in tres partes distribuam. In prima brevem, ac suscinctam textus epitomen afferam. In secunda ipsum enucleare curabo. In tertia tandem thesim ex littera sumam, proponam, probabo, defendam, utinam feliciter.

3 Ingrediens igitur primam partem, dico sic incipere litteram textus §. 1.: *David Propheta, &c. Ita vero finire §. 3. Sede à dextris meis.* In præsentī explicat Catechismus sextum articulum symboli, nempe: *Ascendit ad Cælos, sedet ad dexteram Patris omnipotentis.* Cujus explicationem in duas partes distribuit; nam duobus primis paragraphis agit de ascensione Christi, docens à principio necessitatem fidei hujus articuli, illo Davidis eloquio ex Psalmo 46.: *Omnes gentes plaudite manibus, &c.* Quo & Parochi, & fideles invitantur ad discendum, ac celebrandum ascensionis Christi triumphum, dum propria virtute, non aliena ope in Cælum ascendit; non quidem quatenus Deus, cum hoc modo semper ubique fuerit, sed quatenus homo, quo etiam sedere dicitur ad dexteram Patris. Quod §. 3. ad alteram articuli partem elucidandam exponit dicens, hac sessione denotari summum Christi honorem, qui

Tom. I.

li

ut